

מכורים לשקיות

האם ההיטל של עשר אגורות על שימוש בשקיות חד־פעמיות בסופרמרקט יגמול את הישראלים מבולמוס הצריכה של השקיות הללו?

13.04.2016 [צפיר רינת](#)

לפני כמה שבועות אושר בכנסת [החוק לצמצום השימוש בשקיות נשיאה חד־פעמיות](#). עם כניסתו לתוקף, בתחילת השנה הבאה, ישמש החוק כמקרה בוחן להתמודדות חברתית וממשלתית עם מפגעים סביבתיים. יישומו המוצלח יצמצם את פסולת השקיות ברשות הרבים; כישלוננו יחייב את המשרד להגנת הסביבה לפעולות נוספות כדי להתמודד עם הזיהום הבלתי נסבל שהן יוצרות.

על פי החוק החדש, ייקבע ברשתות השיווק היטל שלא יפחת מעשר אגורות על שקיות חד־פעמיות בעובי של 20 מיקרון ומעלה. צרכנים יוכלו להמשיך להשתמש בלא תשלום בשקיות הדקות יותר, הנמצאות בסמוך למוצרים ולא ליד עמדות התשלום. בעתיד יוכל השר להגנת הסביבה, אם יגיע למסקנה שהדבר חיוני, להעלות את גובה ההיטל על מנת ליצור תמריץ נוסף לצמצום צריכת השקיות.

קביעת היטל על שקיות היא אמצעי מקובל ברחבי העולם. באיחוד האירופי התקבלה בשנה שעברה החלטה, שכל המדינות החברות יפעלו לצמצום הדרגתי של השימוש בשקיות, כך שהשימוש לנפש בשנה יהיה 90 שקיות בשנה עד 2019. בפינלנד ובלוקסמבורג השימוש כבר עתה ירד לפחות מ-80 שקיות בשנה. הביקוש לשקיות בישראל הוא 274 שקיות לנפש בשנה, ובסך הכל משתמשים בכל שנה במרכולים ב-1.28 מיליארד שקיות. יש מומחים בתחום הטיפול בפסולת הסבורים, שההיטל שנקבע בחוק הוא נמוך מדי ולא יביא לשינוי הרצוי בהתנהגות הציבור.

פרופ' אופירה איילון, ראש תחום איכות הסביבה **במוסד שמואל נאמן** בטכניון — שחוות דעתה הוצגה בדיונים על אישור החוק בוועדת הפנים והגנת הסביבה — כתבה, שעל סמך מחקר שביצע המוסד, ההיטל הנמוך יביא לכך ש-80% מהצרכנים ימשיכו להשתמש בשקיות. על פי המחקר, עדיף לטפל בשקיות במסגרת חוק מיחזור אריזות, ולהוסיף אותן לרשימת האריזות שהיצרנים והמשווקים מחויבים לפעול לאיסוף כפסולת. לעומת זאת, השר להגנת הסביבה, אבי גבאי, הגיע למסקנה, שעדיף להתחיל בצעד ראשוני של גביית היטל נמוך, ובמידת הצורך להעלות אותו בעתיד.

אחד התנאים החשובים להצלחת החוק החדש יהיה אספקה סדירה של שקיות רב־פעמיות שיוכלו לשמש את הצרכנים. שקיות כאלו כבר קיימות בשוק בצורות שונות, רובן המכריע מיובאות ממדינות מזרח אסיה. אולם השקיות המיובאות אינן ניתנות למיחזור בדרך כלל, משום שהן עשויות ממגוון חומרים, ואילו מפעל מיחזור מחויב לקבל מוצרים הומוגניים ככל האפשר. ייצור מקומי של שקיות רב פעמיות הניתנות למיחזור עשוי לתת דחיפה לתעשיית המיחזור המקומית. מפעל "רב סל" באזור התעשייה אלון תבור כבר מייצר שקיות כאלה.

לדברי מנהל המפעל, אבירם פרוסט, קו הייצור הייעודי להן נפתח לאחר שהתברר שיש ביקוש רב למוצר זה בשוק המקומי, וכל זאת עוד לפני אישור החוק.

כיום מקבל מפעל "רב סל" שאריות חומרי גלם עשויים פוליפרופילן ממפעל המייצר חיתולים חד־פעמיים. חומרים אלה עוברים תהליכי עיבוד וכן הלחמה וצביעה. התוצאה הסופית היא שקית רב־פעמית שהיא בת מיחזור. השקיות של המפעל אינן ניתנות לשימוש בלתי מוגבל. בחלקן אפשר להשתמש עד 80 פעמים, ובאחרות 30 עד 40 פעמים.

נתון חשוב שיקבע את היקף השימוש בשקית רב־פעמית הוא המחיר שלה. במדינות רבות בעולם נוהגות רשתות שיווק לגבות רק את מחיר העלות של שקית זו. עדיין לא ברור מה תהיה מדיניות המחירים של רשתות השיווק בישראל.

שקיות רב־פעמיות יכולות להחליף גם שקיות חד־פעמיות בבתי עסק קטנים. לבעליהם יש עניין בכך, שקונים ייצאו מהחנות ובידם שקית הנושאת את שמה, וימשיכו להשתמש בה עוד עשרות פעמים. כך זוכה החנות באמצעי נוח לשווק את עצמה.

גם יישום מוצלח של החוק החדש לא יפתור את בעיית השקיות הדקות יותר, שימשיכו להיות בשימוש. הפתרון לבעיה זו עשוי להיות מעבר לשקיות מתכלות, אבל רוב השקיות שפותחו עד היום אינן עומדות בדרישות של התפרקות ביולוגית. שקיות שכן עוברות הליך התפרקות כזה, ואפשר להפוך אותן לקומפוסט המיוצר עם שאריות פסולת אורגנית עירונית, הן יקרות יותר, ויהיה טעם להשתמש בהן רק כאשר תהיה הפרדה יעילה של הפסולת האורגנית, והיא תישלח עם השקיות לאתרי ייצור קומפוסט.